مقاله پژوهشی

# مقایسه میزان آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامایی، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های شیراز در سال ۱۳۸۶ از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی

**محبوبه حاجی فقها** * - **طاهره کشاورز** **

* کارشناس ارشد مامایی، مربی دانشکده مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز

** کارشناس ارشد مامایی، عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شیراز

## چکیده

**زمینه و هدف:** ماماها به عنوان ارایه‌کنندگان خدمات، وظیفه مهمی در مشاوره و آموزش بهداشت، نه تنها برای زنان بلکه برای خانواده و جامعه دارند. کار ماما شامل آموزش دوران بارداری، آماده کردن والدین برای پذیرش وظایف مادری و پدری بوده و به بعضی از موارد بیماری‌های زنان، تنظیم خانواده و مراقبتهای کودک گسترش می‌یابد. ماماها باید با توجه به وظایف خطیری که بر عهده دارند از قوانین و مقررات حرفه‌ای آگاه بوده و آنها را رعایت کنند. همچنین قادر باشند مشکلات شغلی، قانونی و یا اخلاقی را که با آن مواجه می‌شوند با اطمینان بیشتری حل نمایند. این پژوهش با هدف تعیین و مقایسه میزان آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامایی، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های شیراز در سال ۱۳۸٦ از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی انجام شده است.

**روش بررسی:** در این پژوهش آگاهی ۱۵۷ مامای شاغل در دفاتر مامایی، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی از طریق پرسشنامه خود گزارش دهی جمع آوری و سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

**یافته‌ها:** یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین آگاهی کل ماماهای شاغل در دفاتر مامایی، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی در سطح ضعیف بود، اما میانگین آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامایی نسبت به ماماهای شاغل در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها کمتر بود.

**نتیجه‌گیری:** با توجه به میزان آگاهی ضعیف ماماها از قوانین مجازات اسلامی باید برای پیشگیری از هر گونه تخلف در امور پزشکی، برای کلیه ماماهای شاغل، دوره های بازآموزی و سمینارهای آشنایی با محتوای قوانین و مقررات حرفه‌ای تدوین گردد تا به این طریق بتوانند علاوه بر یادآوری قوانین قبلی حاکم بر جامعه، اطلاعات خود را در رابطه با قوانین و مقررات حرفه‌ای به روز نمایند.

**واژگان کلیدی:** آگاهی ماماها، ماماهای شاغل، قوانین مجازات اسلامی.

وصول مقاله: ۱۳۸۶/۸/۲۸ تأیید مقاله: ۱۳۸۷/۲/۲۵

نویسنده پاسخگو: شیراز، دانشکده پرستاری و مامایی حضرت فاطمه (س) - foghaha2000@ yahoo.com

## مقدمه

یکی از عناصر حاکمیت قانون، آگاهی مردم از مجموعه قوانینی است که در سایه آن زندگی می‌کنند. فاصله گرفتن مردم از قوانین از یکسو سبب نقض قوانین و از سوی دیگر سبب محرومیت آنها از امتیازات حقوقی- قانونی شان می‌گردد (۱).

هم چنین همه افراد یک کشور باید مطیع قانون باشند. زمانی که افراد قوانین و مقررات کشور را بدانند، فعالیت خویش را بر آن منطبق می‌سازند و حقوق خود را می‌شناسند و به تکالیف خود عمل می‌کنند.

رعایت قوانین موجب جلوگیری از هرج و مرج، برقراری و حفظ نظم در روابط اجتماعی، احقاق حقوق و جلوگیری از تجاوز به حقوق دیگران می‌شود (۲).

بنابراین شاغلین حرفه‌های پزشکی با توجه به وظایف خطیری که بر عهده دارند باید از قوانین و مقررات مربوطه آگاه باشند و آنها را رعایت کنند (۳). همچنین قانون را به عنوان عنصر اصلی و ابزار کار خود تلقی نمایند و قادر باشند مشکلات حرفه‌ای و یا قانونی و اخلاقی را که با آن مواجه می شوند با اطمینان بیشتری حل نمایند (۲).

شاغلین حرفه پزشکی علاوه بر داشتن آگاهی در زمینه‌های مختلف، که نیازی مبرم است، باید در استفاده از این اطلاعات از هیچ

[ Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-02 ]

کوششـــی دریغ نکنند و حتی‌المقدور در هنگام و بعد از ارایه خدمت به بیماران از تبعات قانونی اقدامات معموله نیز مطلع باشـــند تا در صورت لزوم قادر باشند در مقام دفاع از خود برآیند.

اطلاع شـــاغلین حرفه‌های پزشکی از مسایل حقوقی و کیفری، نه تنها موجب محدود شـــدن آزادی آنها نمی‌شـــود بلکه آگاهی از قوانین، تعهد آنان را به اجرای دقیق و صحیح اصول شـــغلی و حرفه‌ای، بیشـــتر تضمین می‌کند (۴).

هـــر گونه عدم رعایت قانـــون و مقررات در رفع بیماری یک فرد از طرفی می‌تواند منجر به مخاطره افتادن ســـلامت جـــان، مال و امنیت انســـان‌هایی شـــود که بـــه دلیل بیماری و بـــه امید بهبود به شـــاغلین حرفه‌های پزشـــکی اعتماد نموده، به آنها مراجعه می‌کنند (۳)؛ از طرف دیگر حســـن اعتماد و اعتقاد در رابطه بین پزشـــک و بیمار خدشـــه‌دار شده، حالت بد بینی و سوءنیت جایگزین آن می‌شود (۵).

هرگونـــه عدم رعایت مقـــررات و موازین اخلاقـــی، حقوقی، نقص اصـــول و قوانین وضع شـــده در انجام وظیفه چنانچه بر اســـاس قوانین بررســـی گردد و ثابت شـــود، دادگاه، برحســـب نوع خطای فرد مقصر و خاطی مجازات تعیین می‌کند.

بـــه منظور تعیین میزان آگاهی ماماهـــا از قوانین و مقررات مامایی در اســـتان قزوین مطالعه‌ای در سال۱۳۸۲ انجام شد. بر اساس یک پرســـش‌نامه که حاوی۲۰ ســـؤال بود و توسط ۹۳ ماما تکمیل شد. میزان آگاهی ۲٪ ماماها از مقررات حرفه‌ای خود ناچیز، ۶۱٪ کم، ۲۳٪ متوسط و ۲٪ خوب بود .ارتباط معنی‌داری بین سطح تحصیلات، شاغل بودن و داشتن دفترکار با میزان آگاهی به دست نیامد، اما نتایج مطالعه نشان دادکه ماماها آگاهی کافی از مقررات حرفه‌ای خود ندارند (۷).

در پژوهـــش دیگری کـــه با هدف تعیین آگاهی ماماهای شـــاغل، از روند رســـیدگی به تخلفـــات انتظامی مربوط به شـــاغلین حرفه‌های پزشکی در دانشگاه‌های علوم پزشکی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشـــکی شـــهر تهران در ســـال ۱۳۸۱ با شـــرکت ۲۷۴ نفر انجام شد، یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین کل آگاهی ماماهای شـــاغل از روند رســـیدگی به تفکیک تخلفات انتظامی در سطح ضعیف قرار داشـــت. آگاهی ۲/۲٪ از نمونه‌های مورد پژوهش از روند رسیدگی به تخلفات انتظامی مربوط به شـــاغلین حرفه‌های پزشـــکی در ســـطح خوب بود (۸).

با عنایت به تعدد مراجع رسیدگی‌کننده به جرایم پزشکی و تعدد افـــراد و پرســـنل ارایه‌دهنده خدمات به مراجعیـــن درمانی و از آنجا که بـــا افزایش آگاهی از مســـایل قانونی، تنش شـــغلی کاهـــش یافته و در نتیجه، ارایه خدمات بهبود می یابد، لازم اســـت که تمامی کادر درمانی اطلاعاتی در زمینه حقوق داشته باشند (۱۰، ۹).

آگاهی از قوانین و مقررات، دارای جنبه پیشگیری از وقوع تخلفات است (۱۱) ماماها نیز به عنوان عضوی از کادر پزشکی از مسایل مربوط به نقض قوانین و مقررات حرفه‌ای مســـتثنی نمی‌باشـــند، لـــذا، میزان آگاهی این گروه که در دنیا به عنوان اولین حلقه بهداشتی درمانی زنان جامعه محسوب می‌شوند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۱۳). آگاهی از روند رســـیدگی به تخلفات، نه تنها باعث اعتلای اندوخته‌های علمی می‌شـــود، بلکه مانع از انجام اعمال مغایر با شـــئونات اخلاقی و موازین حرفـــه‌ای می‌گردد، در نتیجه احتمال ارتکاب به تخلفات قانونی کاهش خواهد یافت (۸).

با توجه به اهمیت میزان آگاهی ماماها به عنوان یکی از حرفه‌های وابسته به پزشـــکی در حفظ سلامتی و بهبودی افراد جامعه، با بررسی دقیـــق در زمینـــه آگاهی ماما نســـبت بـــه قوانین و مقـــررات می‌توان نیازمندی‌هـــا و اولویت‌ها و امکانات آموزشـــی موردنیاز در این زمینه را مشخص ساخت.

## روش بررسی

این پژوهش یک مطالعه مقطعی می‌باشد. نمونه پژوهش متشکل از ۱۵۷ نفر ماما بود که شـــامل همه ماماهای شـــاغل در دفاتر مامایی، بیمارســـتان‌ها و درمانگاه‌های شیراز بود که مدرک کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد داشتند.

لازم بـــه ذکر اســـت کـــه ماماهای شـــاغل دارای مـــدرک دکتری تخصصی، پرســـتار ماماها، ماماهـــای دارای مدرک پایین‌تر از کاردانی و ماماهای مشغول به امور غیر مامائی از جامعه پژوهش حذف شدند.

منظور از دفتر مامایی، مکانی است که ماماها بعد از فارغ‌التحصیل شـــدن با داشـــتن مجوز رســـمی از وزارت بهداشـــت، درمان و آموزش پزشکی به طور خصوصی ارایه خدمت می‌نمایند.

ابـــزار گردآوری داده‌ها، پرسشـــنامه‌ای دو قســـمتی بود که جهت دســـتیابی به اهداف توسط پژوهشـــگران و با استفاده از قوانین مجازات اســـلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی تنظیم شد. پس از تأیید روایی ابزار گردآوری داده ها توسط مدرسین اخلاق و مقررات حرفه‌ای دانشـــکده پرستاری و مامایی دانشـــگاه علوم پزشکی شیراز، پرسشنامه نهایـــی تهیه گردید. هم‌چنین برای تعییـــن پایایی آن از روش دو نیمه کردن آزمون و آلفای کرونباخ اســـتفاده شـــد که ضریب ۸۰٪ به دست آمد.

بخش اول پرسشـــنامه شـــامل مشـــخصات فردی واحدهای مورد پژوهـــش و بخش دوم ســـئوالات ســـنجش آگاهی از قوانیـــن مجازات اســـلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشـــکی بود. در هر مورد، برای گزینه‌های صحیح نمره یـــک و برای گزینه‌های غلط نمره صفر در نظر گرفته شـــده، به گزینه‌های بدون پاســـخ، هیچ نمره‌ای داده نشد. جمع نمرات پرسشـــنامه، ملاک تعیین ســـطح آگاهـــی در چهار طبقه خوب، متوســـط، ضعیف و بسیارضعیف بود. نحوه امتیازبندی هر سطح به این صـــورت بود که در هر حیطه، بـــه امتیازات بالاتـــر از ۷۵٪ خوب، بین ۷۴- ۵۰ ٪متوســـط، بین ۴۹ - ۲۵ ٪ضعیف و پایین‌تر از ۲۵ ٪بســـیار ضعیف، اطلاق شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با اســـتفاده از نرم افزار SPSS انجام شـــد.



[ Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-02 ]

برای تعیین میزان آگاهی از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی از آمار توصیفی و جهت مقایسه میزان آگاهی مامای شاغل در دفاتر مامایی و بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها از قوانین مربوطه از آزمون مجذور کای استفاده شد.

## یافته ها

نمونه پژوهش متشکل از ۱۵۷ نفر ماما بود که شامل همه ماماهای شاغل در دفاتر مامایی، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها بود. در این رابطه ۵۷/۲٪ از واحدهای مورد پژوهش در حرفه مامایی در بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی دانشگاه‌های علوم پزشکی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ۱۶/۲٪ از نمونه‌ها در بیمارستان‌های خصوصی و ۲۶/۶٪ از ماماها در دفاتر مامایی شهر شیراز مشغول به کار بودند.

۵/ ۵۲ ٪ از واحدهای پژوهش در گروه سنی ۳۰ – ۲۱، ۳۴/۶٪ در گروه سنی ۴۰ – ۳۱ و ۱۲/۹٪ از آنها در گروه سنی ۵۰ – ۴۱ قرار داشتند که میانگین و انحراف معیار سن آنها ۶/۶۲±۳۰ بود.

آخرین مدرک تحصیلی ۱۱/۶٪ از نمونه‌های پژوهش کاردانی، ۸۷/۳٪ از آنها کارشناسی و ۱/۲٪ کارشناسی ارشد بود. به علاوه، محل اخذ مدرک تحصیلی ۶۰/۱٪ ماماها، دانشگاه‌های دولتی و ۳۹/۲٪ آنها دانشگاه‌های آزاد بود.

در زمینه منابع کسب آگاهی واحدهای مورد پژوهش از قوانین و مقررات ۴۸/۶٪ از ماماها دروس دانشگاهی، ۱۴/۶٪ مطالعه شخصی، ۱۳/۲٪ دروس دانشگاهی و مطالعه شخصی، ۷/۶٪ رسانه‌های گروهی و ۱۶٪ ترکیبی از منابع فوق را ذکرکرده بودند.

آگاهی واحدهای پژوهش از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی، به شرح زیر بود:

آگاهی ۶/۰۹٪ از واحدهای مورد پژوهش شاغل در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها در سطح خوب، ۳۵/۶۵٪ در سطح متوسط، ۵۱/۳٪ در سطح ضعیف و آگاهی ۶/۹۶٪ در سطح بسیار ضعیف بود در حالی که آگاهی ۴/۷۶٪ از ماماهای شاغل در دفاتر مامایی در سطح خوب، آگاهی۹/۵۲٪ در سطح متوسط، ۶۶/۶۷٪ در سطح ضعیف و ۱۹/۰۵٪ در سطح بسیارضعیف قرار داشت (جدول ۱).

یافته‌های پژوهش نشانگر این مطلب بود که میانگین نمره آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامایی، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های پزشکی در سطح ضعیف بود، اما آنالیز داده‌ها با آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین نمرات آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامایی نسبت به ماماهای شاغل در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها کمتر بود (P = ۰/۰۰۴).

ارتباط معنی‌داری بین آگاهی از قانون مجازات اسلامی با سطح تحصیلات، محل تحصیل، منابع کسب آگاهی با استفاده از آزمون آماری تی به دست نیامد.

**جدول ۱ – توزیع فراوانی آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامایی، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های شیراز در سال ۱۳۸۶ از قوانین مجازات اسلامی**

| سطح آگاهی ماماها | دفاتر مامایی | | بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها | |
|---|---|---|---|---|
| | تعداد | درصد | تعداد | درصد |
| بسیار ضعیف (<۲۵) | ۸ | ۱۹ /۰۵ | ۸ | ۶/ ۶۹ |
| ضعیف (۴۹–۲۵) | ۲۸ | ۶۶ /۶۷ | ۵۹ | ۵۱ /۳ |
| متوسط (۷۴–۵۰) | ۴ | ۹ /۵۲ | ۴۱ | ۳۵ /۶۵ |
| خوب (>۷۵) | ۲ | ۴ /۷۶ | ۷ | ۶ /۰۹ |
| جمع | ۴۲ | | ۱۱۵ | |

## بحث

با توجه به یافته‌های حاصل از این پژوهش، مشخص گردید که آگاهی اکثریت واحدهای پژوهش شاغل در دفاتر مامایی و بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها از قانون مجازات اسلامی در سطح بسیار ضعیف تا ضعیف قرار داشت. هم چنین در مقایسه میزان آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامایی و ماماهای شاغل در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها مشاهده گردید که آگاهی ۱۹/۰۵٪ از واحدهای پژوهش شاغل در دفاتر مامایی در مقابل ۶/۹۶٪ افراد شاغل در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها در سطح بسیار ضعیف بود. در مطالعه‌ای که توسط محمدی (۱۳۸۲) به منظور تعیین میزان آگاهی ماماهای استان قزوین از قوانین و مقررات مامایی صورت گرفت میزان آگاهی ۲٪ ماماها از مقررات حرفه ای ناچیز، ۶۱٪ کم، ۲۳٪ متوسط و ۲٪ خوب بود و بین میزان تحصیلات و شاغل یا غیرشاغل بودن با میزان آگاهی ارتباط معنی‌داری به دست نیامد. پژوهشگران این تحقیق معتقدند اغلب ماماها در ایفای نقش قانونی خود و حتی برای انجام تحقیقات با موانع بسیاری مواجهند که حمایت-های اجتماعی می‌تواند با رفع این موانع به کاهش میزان مرگ و میر و صدمات مادر و نوزاد منجر شود. گاهی نیز عدم اجرای قوانین از وجود تضاد در وظایف و شفاف نبودن حیطه قانونی، احساس ناعادلانه بودن قانون و عدم حمایت مراجع قانونی، عدم راهنمایی دقیق و احساس اضطراب نسبت به وضعیت استخدامی ناشی می‌شود. بنابراین بازنگری قوانین و تدوین مقررات با نظر شاغلین هر حرفه و دادن آموزش درست موارد قانونی و شرح وظایف می‌تواند مانع بسیاری از معضلات ناشی از تخطی از قانون باشد (۶).

مطالعه عسگری و همکارانش نیز نشان‌دهنده آگاهی سطح ضعیف ۳۹/۸٪ و بسیار ضعیف ۲۷/۴٪ ماماها از قانون بود که پایین بودن سطح



[ Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-02 ]

آگاهی ماماها را ناشـــی از تغییرات مکرر شرح وظایف مامایی طی چند سال اخیر و عدم اطلاع رسانی مناسب در این زمینه دانسته و معتقدند که ممکن اســت علت ضعیف بودن آگاهـــی واحدهای مورد پژوهش از مسایل قانونی, عدم اشتغال در مطب مامایی و در نتیجه نداشتن انگیزه جهت اطلاع از قوانین و مقررات مربوطه می‌باشد (۸).

نگاهـــی گذرا به آمار و کیفیت پرونده‌های جرایم پزشـــکی نشـــان می‌دهد که یکی از علل افزایش میزان شـــکایت‌ها، عدم آگاهی صاحبان حرف پزشـــکی از مســـایل حقوقی و مقررات حاکم بر حرفه پزشـــکی و مسؤولیت آنها در قبال بیماران است (۱۳).

در ایـــن پژوهش ارتباط معنی‌داری بیـــن آگاهی از قانون مجازات اســـلامی با سطح تحصیلات، محل تحصیل، منابع کسب آگاهی و محل کار به دست نیامد. منابع کسب آگاهی ۴۵/۸٪ از ماماها در این پژوهش دروس دانشگاهی بود. دانشـــکده‌های مامایی مسؤولیت خطیر آموزش دانشـــجویان و در واقع ماماهای آینده کشـــور را بـــر عهده دارند و پس از اتمام این دوره، گاهی اوقات ممکن اســـت ماماها منابع مناسب برای کســـب آگاهی از قوانین و مقررات را نداشـــته باشـــند و یا به دلیل عدم تشکیل دوره‌های بازآموزی قوانین و مقررات حرفه‌ای امکان اطلاع‌یابی از مسایل قانونی و قوانین حاکم بر جامعه وجود نداشته باشد.

## نتیجه‌گیری

بـــا توجه به ضعیف بـــودن میزان آگاهی ماماهـــا از قانون مجازات اســـلامی، پیشنهاد می‌شود برای پیشـــگیری از هر گونه تخلف در امور پزشـــکی، در دانشکده‌ها مقررات، قوانین و شـــرح وظایف ماما با تأکید بیشتری به دانشجویان آموزش داده شود تا با قوانین موجود در جامعه به نحو احسن آشنا شوند و از طرف دیگر برای ماماهای شاغل در مراکز خصوصی و دولتی دوره های بازآموزی و سمینارهای آشنایی با محتوای قوانیـــن و مقررات حرفه‌ای مدون گردد تا به این طریق بتوانند علاوه بر یادآوری قوانین قبلی حاکم بر جامعه، اطلاعات خود را در رابطه با شرح وظایف، قوانین و مقررات شغلی به روز نمایند.

## تقدیر و تشکر

بدینوسیله از کلیه ماماها و مســـؤولین بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها و تمام کســـانی که در انجام این پژوهش ما را یاری نموده‌اند، تشـــکر و قدردانی بعمل می‌آید.

## منابع


۱ – آگاهی از قانون؛ پیش شرط حاکمیت قانون. قابل دستیابی در:
http:// mosharekat.wahdat.net/ index. php ? num = 168 & id = 1918.

۲ – احمدی هادی. ماســـوله شـــادمان رضا. ضـــرورت وجـــود قوانین و مقـــررات حرفه‌ای در پرســـتاری. مجله همایش سراســـری اخلاق و قانون در حرفه پرستاری. دانشگاه علوم پزشکی تبریز. تیرماه۱۳۸۱: صفحه ۲۱ .

۳ – آتشـــخانه مریم. حقوق بیمار. انتشارات شریعت قم.۱۳۸۰: صفحات ۲۷ تا۳۱.

٤ – اســـلامی‌تبار شـــهریار. لزوم آگاهی شـــاغلان حرفه‌های پزشـــکی از قوانین حقوقی و کیفری (قســـمت اول). مجله طب و تزکیه. شماره ۳۷. تابستان ۱۳۷۹: صفحات ۹۵ تا ۹۷.

۵ – محمود عباســـی. در ترجمه: تبیین نقش پزشـــک، آموزش پزشـــکی، ســـنت و فرآیند حقوقی. شوارتز و گیبســـون (مؤلف). مجله علمی پزشکی قانونی. شماره ۹. مرداد و شهریور ماه ۱۳۷۵: صفحه ۷۸.

٦ – عموئی محمود. بررسی موارد قصور پزشکی ارجاع شده به سازمان پزشکی قانونی کشور در ســـال ۱۳۷۸. مجله علمی پزشکی قانونی. شماره ۲۱، زمستان ۱۳۷۹: صفحه ۱۵.

۷ – محمـــدی فاطمه. آگاهی ماماها از قوانین و مقررات مامایی و ارتباط آن بـــا برخی عوامل در اســـتان قزوین. مجله علمی دانشـــگاه علوم پزشـــکی قزوین. سال دهم. شـــماره ۲. تابستان ۱۳۸۵: صفحات ۹٦ تا ۹۷.

۸ – عسگری مریم، تعاونی سیمین، حقانی حمید، علامی مه‌لقا، تافتاچی فرخ. آگاهی مامای شـــاغل ماماهای شـــاغل در دانشـــگاه‌های علوم پزشـــکی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران از روند رســـیدگی به تخلفات انتظامی سال ۱۳۸۱ . فصل نامه پرســـتاری ایران. جلد ۱٦ . شماره ۳۵. پاییز ۱۳۸۲ : صفحات ۲۵ تا ۳۲.

۹ – حاج هاشـــمی صدیقه، بهارلو ناهید، خدایار فاطمه، هوشـــمندی‌زاده صدیقه. بررســـی میـــزان آگاهی پرســـتاران شـــاغل از قوانین حرفه پرســـتاری در مرکز پزشکی گلستان اهواز. مجموعه مقالات همایش پرســـتار و قانون، تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. ۱۳۷۷: صفحات ۲۱ تا ٤۷.

۱۰ – پاکدل محبوبه، مادر شاهیان فرح. بررسی آگاهی و نگرش شاغلین پرستاری از محدوده شرح وظایف و حمایت‌های قانونی و اجتماعی مربوط به آنان در بیمارســـتان‌های آموزشـــی دانشگاه علوم پزشکی مشـــهد در ســـال ۱۳۷۷، مجموعه مقالات همایش پرستار و قانون، تهران : وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. ۱۳۷۷.

۱۱ – اسلامی تبار شهریار . مجموعه کامل قوانین و آیین نامه‌های کیفری امور پزشـــکی، دندانپزشکی، دامپزشـــکی، دارویی، بهداشتی و مواد غذایی. تهران. انتشارات حقوقی. ۱۳۷۷: صفحات ۹۵ تا ۹۷.

12- Ward C. J. Analysis of 500 Obstetric and Gynecologic Malpractice Claims: Causes and Preventation. American Journal of Obstetric and Gynecology. 1991. 165: 298- 306.

۱۳ – دیوسالار نادر. سقط جنین. مجله علمی پزشکی قانونی. شماره ۲٦. بهار ۱۳۸۱. صفحه ۵۳.




[ Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-02 ]